

Beszélő-est a Jurta Színházban

– Diktatúrában a sajtószabadság kísérletével kezdődik az a merés, amire szükség van – mondta **Eörsi István** a Beszélő 25. számának megjelenése alkalmából rendezett irodalmi esten december 15-én.

A színpadon az elnökségi asztalnál nemzedékünk legjelentősebb, és oly régóta nélkülözött költője, **Petri György**, mellette **Eörsi István** a műsor vezetője, **Solt Ottília**, **Kőszeg Ferenc**, **Iványi Gábor**, a színpadon az Ameri-

kából épp hazatért *Konrád György*, *Rajk László*, akinek lakásán, a „butikban” a nyolcvanas évek elején keddenként oly sok érdekes műre, információra és barátira lehetett szert tenni, *Kenedi János*, a „főkolompos”, ifjabb kollégánk, a fideszes *Fodor Gábor*, a történelmi igazságtételért küzdő *Halda Aliz*, a nézőtérre pedig mindenki.

Mindenki, aki valaha írta, terjesztette, vagy akár csak rendszeresen olvasta a *Beszélőt*. A demokratikus ellenzék nagyöregjei, derékhada és utánpótlása, taxisofőrként, újságárúsként dolgozó egykori egyetemisták és egykori kutatók. Kissé megfáradt, tépett, öregedő, de ma este diadalmas, majdnem boldog emberek. Kicsit mindnyájan meghatottak vagyunk. Büszkén mosolygunk egymásra, jelentős pillantásokat váltunk. Ma nagyon szeretjük egymást és önmagunkat. Ugye megérte, barátaim?

Kodolányi Gyula a *Bibó*-emlék-könyvről beszél, az első jelentékeny szamizdat-vállalkozásról. „A *Beszélő* léte biztatást adott nekünk” – mondja. Díjak és tilalmi listák fölött létrejött egy valóságos értékrendszer. A *Beszélő* nélkül nem lett volna a régi *Tiszatáj*, a régi *Mozgó Világ*, és nem volna ma a *Hitel*.

Igen, ilyen nap ez a mai, megérti egymást az SZDSZ és az MDF. *Babus Endre* már új társadalmi szerződésről beszél, a jogállamiságról, arról, hogy néhány évtized múlva korunk kutatója nem a kétezer hivatalos sajtóorgánumban fogja megtalálni a 80-as évek történelmét, hanem a *Beszélő*ben. Pedig micsoda időket éltünk! A független sajtó szerkesztőit, szerzőit egy évig terjedő börtönbüntetéssel sújthatták volna hatályos rendelkezések szerint, és akkor megjelent a *Beszélő*, amely az első oldalon közölte a szerkesztők nevét és címét.

Mulatságos volt, mitől olyan jól tá-
ékozottak kihallgatóink. Csak tán
nem tiltott terjesztés útján jutottak

hozzá e tilos termékekhez?

Megszólalt a „butikos” maga is. Műszaki ember lévén az alternatív *technológiákról* beszélt. Emlékezett egy ötszáz évvel ezelőtti szakemberre, aki a latin betű egyszerű elemeiből feltalálta, hogyan lehet gyorsan, sok példányban szöveget sokszorosítani. A szamizdat egy későbbi találmánnyal: az írógéppel kezdődött. A *Beszélőt* már bonyolultabban sokszorosították, és elég nehéz volt két és fél tonna papírt, két tehertaxin szállítani feltűnés nélkül. Már ilyen mennyiségű papírhoz jutni sem csekélység. (Emlékszem, amikor ki-ki munkahelyéről vagy az Ápiszből hozott géppapírt, indigót, ki-ki ahonnan és amennyit tudott. Az AB kiadó első könyvjegyzékéhez úgy jutottam-jutottunk hozzá, hogy a meglévő néhány példányból elvittünk egyet-egyet azzal a feltétellel, hogy másnapra legépeljük készer négy példányban. Nem tudom, végülis hány példányban készült el.) A *Beszélő* új, 25. száma – mondta *Rajk László* – már nyomdai sokszorosítással készült. A független sajtó visszavette Gutenberg találmányát. Talán mégis annak a vékonydongájú fiatal költőnek volt igaza, tündődött el az egykori „butikos”, aki csak bement egy nyomdába, az egyik gépre rátette a kezét, és ennyit mondott: „a nép nevében”.

Fiatal költő volt még *Petri György* is, amikor megérdemelt sikerek után tilalmi listára került. Tragikomikus, fanyar versei ezen az estén még ünneprontásnak is minősülhettek volna, ha nem örülünk annyira annak az egyszerű ténynek, hogy felolvasni halljuk őt a „majdnem-ország”-ról. „Lesz itt minden, ó jaj, barátaim, perceken belül” – fejezte be sóhajtván. A Szépirodalmi Kiadó gondozásában sajtó alatt van új verskötetete.

Rácz Sándor, a Nagybudapesti Munkástanács egykori elnöke az 56-os hagyományokra figyelmeztetett: a munkásság mindent tud a hatalomról, a hatalom azonban a munkásokról

vajmi keveset. Pedig szóltak annak idején: sztrájkkal, tüntetéssel, fegyverrel. Életfogytiglant kapott, „én, aki senkinek egy pofont nem adtam, senkitől tíz forintot el nem vettem”. 40 évet töltött el a satupad mellett. Szilágyi Sándor készített vele interjút. 50. születésnapján. Ez a beszélgetés azóta sok nyelven megjelent szerzte a világban. A mi dolgunk folytatni, amit ő elkezdett.

A *Beszélőt* folytatni a FIDESZ fogja, akinek a nevében *Fodor Gábor* fiú tisztelettel köszöntötte a lapot, mint apját köszöntené születésnapján. Apját, aki felnőni segítette. Ha ugyan felnőtt – mondta korosztályához illő gyöngéd öniróniával.

De megtalált minket a Hit Gyülekezete, meg a kőbányai körzeti orvos is. Megtaláltak minket – *Kenedi János* jóvoltából – a tilalmi listára került cseh, lengyel és más közép-európai írók. A fordítások ingyen készültek, e születésnap volt az alkalom, hogy nekik a *Máshonnan Beszélő* szerkesztője köszönetet mondjon a fordítóknak.

Konrád Györgyöt egy megváltozott Budapest fogadta vissza. Csak néhány hónap, és a lapok valódi eseményekről írnak, az emberek sorban állnak az újságárúsoknál, mi lesz a *Beszélő*vel, ha politikai szervezkedésekről, tüntetésekről, sztrájkokról adnak hírt az állami lapok? Töbpartrendszerrel beszélnek a hivatásos politikusok, már azt is megkérdezik, vajon kitől védenek minket a szovjet csapatok, mi marad így a szocializmusból? – tette fel a kérdést *Konrád György*, hogy mindjárt válaszoljon is rá.

„Mi maradunk.”

És ha a *Beszélő* már annyira betöltötte hivatását, hogy bekötvén, magas példányszámban adja ki egy állami kiadó, akkor sem árt, ha marad tartalékban egy-két nyomdagép – figyelmeztetett *Konrád György*.

(kartal)